

STANISŁAW PAZDA

BADANIA WYKOPALISKOWE W RADŁOWICACH, POW. OŁAWA,
W 1966 ROKU

Prace wykopaliskowe przeprowadzone na stanowisku 8 koło wsi Radłowice w okresie od 28 czerwca do 30 lipca 1966 r. były kontynuacją badań prowadzonych w latach 1964 i 1965¹. W toku prac wyeksplorowano obszar o powierzchni około 250 m². Podobnie jak w latach poprzednich wykopem objęto przede wszystkim część stanowiska zagrożoną zniszczeniem przez eksploatację piasku, położoną wzdłuż krawędzi wybierzyska piaskowni. Znaczna część wykopu usytuowana została na północnym stoku niewielkiego wzniesienia. W toku prac zaobserwowano, że warstwa kulturowa stopniowo wyklinowuje się w kierunku spadu terenu, tak że w najniższej położonej części wykopu warstwa orna, grubości do 40 cm, zalega bezpośrednio na calcu.

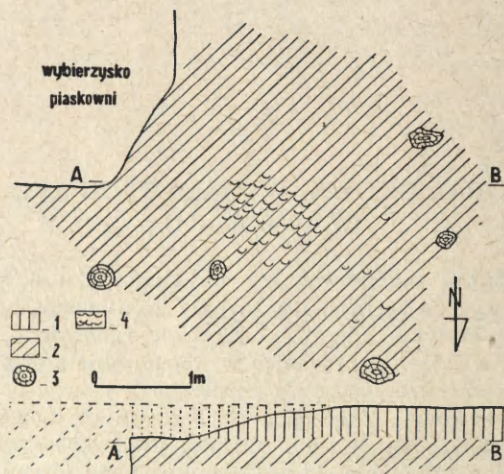
Na przebadanym odcinku osady odstonięto kilkadziesiąt śladów po słupach budowlanych, z których część układa się w czworoboczne zarysy, 6 jam niewielkich rozmiarów oraz zarys budynku w kształcie czworoboku, częściowo naruszony od wschodu przez wybierzysko piaskowni. Wypełnisko tego budynku zagłębione około 25 cm w calcu składało się z siwobrunatnej próchnicy zawierającej popiół. W obrębie zarysu wypełniska udało się wydzielić i wypreparować 5 wyraźnych jam po słupach, z których 4 były rozłożone wzdłuż krawędzi wypełniska a 1 w wschód. Calc pod wypełniskiem charakteryzuje się niezwykłą twardością w porównaniu z calcem poza obrębem budynku. Wymiary zarysu: długość 4,5 m, szerokość jasnego popiołu, położone w partii centralnej zarysu, z pewnym odchyleniem na północ. Można jedynie jako ślady takiego paleniska traktować skupisko soczewek paleniskowych, które można było interpretować jako paleniska (ryc. 1).

W wypełnisku tego obiektu wystąpiła duża ilość ceramiki, kości zwierzęce i trochę polepy. W tym zespole ceramiki, generalizując, wyróżnić można trzy grupy: 1) ceramikę siwą, toczoną lub silnie obtaczaną, o gładzonej powierzchni, głównego stropu wypełniska. Oprócz tych wyraźnych jam posłupowych w toku eksploracji pozostałych słupów konstrukcji nośnej ścian i dachu budynku. W obrębie zarysu nie cienkościenną wykonaną z tłustej gliny (ryc. 2: 1—3); 2) ceramikę siwą, szorstką, wykonaną z gliny schudzonej domieszką tłuczni granitowego lub gruboziarnistego

piasku, z wyraźnymi śladami silnego obtaczania (ryc. 2: 4—7); 3) ceramikę pod względem „Sprawozdań Archeologicznych”.

¹ Sprawozdania z badań w latach 1964 i 1965 ukazały się w t. XVIII i XIX zauważono kilka płytszych zagłębień pod dnem wypełniska, które mogą być śladami

dem surowca niewiele odbiegającą od ceramiki grupy drugiej, wykazującą tylko nikiłe ślady obtaczania lub wcale nie obtaczaną. Część naczyń tej grupy ma w charakterystyczny sposób zaczerpniętą powierzchnię (ryc. 2: 8—19).

Ryc. 1. Radłowice, pow. Oława. Rzut poziomy i profil domu 1/66:

1 — warstwa orna; 2 — wypełnisko domu — siwobrunatna próchnica z popiołem; 3 — ślad po słupie; 4 — soczewki jasnego popiołu

Rys. S. Pazda

Ilościowo w obrębie wypełniska budynku zdecydowaną przewagę ma ceramika drugiej i trzeciej grupy. Obie te grupy są do siebie bardzo zbliżone, tak że jednoznaczne zaliczenie niektórych fragmentów do którejś z tych grup następuje dość trudno.

Na ornamentykę ceramiki grupy pierwszej składają się różne motywy wyglądane oraz plastyczne listwy dookólne i guzki (ryc. 2: 1—3). W drugiej i trzeciej grupie natomiast przeważają szeroko ryte linie faliste pojedyncze lub wielokrotne (ryc. 2: 5—10, 17), pojedyncze linie faliste oddzielone od siebie poziomymi żłobkami (ryc. 2: 6, 12, 13), szczególnie typowe dla grupy trzeciej. Rzadziej pojawiają się linie faliste wykonane grzebykiem (ryc. 2: 16) oraz nakłucia (ryc. 2: 4) i dołki (ryc. 2: 11).

Fragmentarycznie zachowany materiał ceramiczny nie pozwala w większości wypadków zrekonstruować formy naczyń. Można jednak stwierdzić, że wśród naczyń grupy pierwszej występują głównie formy misowate, wazowate i czarki niewielkich rozmiarów. W grupie drugiej występują garnkowate zasobnice dużych i średnich rozmiarów. W trzeciej natomiast można wyodrębnić garnki różnych rozmiarów, przeważnie o kształcie odwrotnie gruszkowatym z niską krawędzią rozchyloną na zewnątrz (ryc. 2: 9, 10), oraz naczynia misowate lub doniczkowate (ryc. 2: 18, 19).

Na dnie jednego fragmentu naczynia grupy trzeciej znajduje się słabo odcisnięty prostokąt (ryc. 2: 15). Odciski o podobnym kształcie spotyka się na dnach na-

Ryc. 2. Radłów, pow. Oława. Ceramika z wypełniska domu 1/1966

Rys. H. Horawska

czyń z okresu późnorzymskiego z Żernik Wielkich, pow. Wrocław², Borka Strzeleńskiego, pow. Strzeleńsk³, Igołomi, pow. Proszowice⁴. Wydaje się, że ich występowanie może sugerować możliwość posługiwania się wytwórców ceramiki siwej kołem garncarskim z osią ruchomą. Interpretacja tego rodzaju odcisku jako śladu wystającego nieco kołka, którym zabito otwór w tarczy koła po przewierceniu jej przez os

² L. Z o t z, *Die spätgermanische Kultur Schlesiens im Gräberfeld von Gross-Sürding*, Lipsk 1935, s. 79.

³ Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu, nr inw. 45:28.

⁴ L. G a j e w s k i, *Badania nad organizacją produkcji pracowni garncarskich z okresu rzymskiego w Igołomi*, [w:] „Archeologia Polski”, t. 3: z. 1, s. 109, ryc. 1.

nieruchomą⁵, wydaje się nieprzekonywająca (dlaczego otwór przewiercony przez oś koła, siłą rzeczy okrągły, miano by zabijać akurat kołkiem o prostokątnym przekroju?).

Chronologię zbadanego obiektu musimy opierać wyłącznie o materiał ceramiczny, nie dostarczył on bowiem żadnych innych wyznaczników. W pewnej mierze możemy wykorzystać w tym zakresie analogię, jakiej dostarcza nam cmentarzysko szkieletowe z odległych o kilka kilometrów od Radłowic Żernik Wielkich, pow. Wrocław, datowane na początek V w. n.e.⁶ Znaleziona tam ceramika wykazuje wyraźne podobieństwo do niektórych form naczyń odkrytych w Radłowicach. Ponadto grupa trzecia ceramiki z Radłowic nawiązuje wyraźnie do jednej z grup ceramiki śląskiej, wyróżnionej przez W. Boegego i datowanej na schyłek IV i V stulecia⁷. Wydaje się wobec tego, że obiekt mieszkalny przebadany w tym roku można datować na okres około przełomu IV i V stulecia.

Z odkrytych na przebadanym odcinku stanowiska jam małych rozmiarów tylko jedną można pewnie zaliczyć do młodszej fazy okresu wczesnośredniowiecznego. Pozostałe nie dostarczyły materiałów datujących.

*Katedra Archeologii
Uniwersytetu Wrocławskiego*

STANISŁAW PAZDA

EXCAVATION AT RADŁOWICE, DISTR. OŁAWA, IN 1966

The excavation carried out on the habitation site in 1966 uncovered about 2500 sq. m and revealed several post-holes, 6 small pits and outlines of a post-house, 4,5 by 3,6 m large. Certain post-holes marked outlines of rectangular or quadrilateral overground structures. The fill of the post-house cut 25 cm into the primary ground. In addition to animal bones and pieces of daub it contained pottery which falls into three groups: 1) grey, wheel-made pottery made of fat clay with polished surface; 2) grey pottery made of tempered clay, with rough surface; it was formed by finger-shaping on a fast wheel; 3) pottery similar in appearance and clay to the second group, but hand-made and only occasionally finished on the potter's wheel.

The post structure is roughly dated to the turn of the 4th and 5th centuries A.D.

Of the small pits only one is datable to the later phase of the Early Middle Ages.

⁵ Tamże, s. 109.

⁶ L. Z o t z, *op. cit.*, s. 60.

⁷ W. B o e g e, *Ein Beitrag zum Formenkreis der vandalischen Irdenware aus der Völkerwanderungszeit*, „Altschlesien”, t. 7: 1937, z. 1, s. 44—59; por. też S. P a z d a, *Ceramika siwa na Dolnym Śląsku w świetle ostatnich odkryć*, [w:] „Silesia Antiqua”, t. 8: 1966, s. 77 n., 101 n.